

OPERE
PETRA
ILJIČA
ČAJKOVSKOG

mario-osvin pavčević

Opera, i baš samo opera približava vas ljudima, povezuje vašu glazbu s pravom publikom, omogućuje vam da - pri povoljnim uvjetima - postanete dobrom ne samo pojedinih malih krugova već i čitavog naroda.

Petar Iljič Čajkovski

Gornji citat iz jednog pisma Petra Iljiča Čajkovskog možda ponajbolje govori o njegovom vlastitom stavu prema operi kao glazbenoj vrsti i njenom značaju i utjecaju među glazbenom publikom. Iako je cijelog života neodoljivo žudio za stvaranjem, iako je uviđao da mu pedagoški rad na moskovskom konzervatoriju koči stvaralačke težnje, Čajkovski je ipak osoba koja je živjela akademski i građanski život svoga vremena, puno putovala diljem Europe, te koja je vrlo dobro razumjela ukus glazbene publike i njene želje za glazbenim uprizorenjima, i koja se nije „povukla“ čak ni nakon što je posredstvom svog profesora a kasnije kolege s konzervatorija Nikolaja Rubinsteina došla do mecene i potpune financijske neovisnosti. Čajkovski je i nadalje nastavio živjeti intenzivno, šireći horizonte i glazbeno sazrijevaajući, konstantno prebivajući u mnogim aristokratskim i glazbenim krugovima, asimilirajući i sintetizirajući svoje skromno podrijetlo i stečeni akademski status, svoju slavensku pripadnost i europski glazbeni ukus toga vremena.

Dva najbolja Čajkovskijeva operna djela svakako su „Evgenij Onjegin“ i „Pikova dama“ i ona su i jedina koja su osvojila sve svjetske operne pozornice i s vremenom postala dijelom standardnog repertoara opernih teatarara. U proljeće 1877. godine altistica Elizabeta Andrejevna Lavrovskaja sugerirala je Čajkovskom Puškinov roman u stihovima kao tekstualni predložak za njegovu sljedeću operu. Čajkovski je odmah

proučio „Onjegina“, oduševio se njegovom poetičnošću, humanošću, jednostavnošću i izvrsnošću samoga teksta, te je odmah, skiciravši vlastite ideje o kraćenjima, pošao Konstantinu Stjepanoviču Šilovskom, mladom amaterskom pjesniku i glazbeniku, da mu preradi i pripravi „Onjegina“ za operni libreto. Sa skladanjem je Čajkovski započeo u svibnju iste godine, kao i uvijek od ključne scene, u ovom slučaju Tatjaninog pisma. Bio je toliko inspiriran i obuzet poslom da je do kraja lipnja dovršio već dvije trećine djela. Prva profesionalna izvedba zbilja se u moskovskom Boljšoj teatru 23. siječnja 1881. godine i doživjela je potpun uspjeh.

Na drugi Puškinov tekstualni predložak za mogući operni libreto, pripovijetku „Pikova dama“, Čajkovskog je upozorio njegov brat Modest prvi put već 1888. godine, no tek nakon relativnog neuspjeha baleta „Trnoružica“ u siječnju 1890. godine Pjotr Iljič Čajkovski je osjetio nagon i potrebu još jednom se okušati i dokazati skladanjem opere. Želeći mir i tišinu, Čajkovski napušta Rusiju i idealnu radnu atmosferu nalazi u jednom relativnom skromnom stanu u Firenci. Paralelno s Pjetrovim skladanjem, iznenađen njegovim radnim elanom i brzinom stvaranja, Modest je prilagođavao Puškinov tekst i slagao libreto. „Pikova dama“ posjeduje čudesnu izbalansiranost između deklamatorskog iskazivanja snažnih osjećaja, lirskog naglašavanja međuljudskih odnosa, muzičke prezentacije vremena i mjesta zbivanja (St. Peterburg s kraja XVIII. stoljeća), te „cifrastih“ divertimenta i glazbe za rasonodu. Iako su harmonizacija i orkestracija opere tipične za kraj XIX. stoljeća, u nekim dijelovima Čajkovski kao da sklada *hommage* Mozartu i klasičnoj glazbi, koju je on iznimno cijenio.

Izabrana diskografija:

Evgenij Onegin

B. Weikl, T. Kubiak, J. Hamari, N. Ghiaurov,
Covent Garden Opera House, G. Solti
DECCA 417 413 (2 CD)

Y. Mazurok, A. Fedin, L. Chernykh, T. Sinyavskaya;
Orc. SSSR RTV, V. Fedoseyev
Audiophile Classics 8712177019465 (2CD)

D. Hvorostovsky, N. Focile, O. Borodina, A. Anisimov;
Orchestre de Paris, S. Bičkov
Philips 442 384 (2 CD)

Pikova dama

V. Tarastchenko, N Datsko, I. Arkhipova, D. Hvorostovsky;
Sym. Orc. SSSR RTV, V. Fedoseyev
Melodiya MEL CD100 2549

V. Atlantov, M. Freni, D. Hvorostovsky, M. Forrester;
Boston Symphony Orchestra, S. Ozawa
RCA 09026 60992 2 (3 CD).

G. Grigorian, M. Guleghina, V. Chernov, I. Archipova;
Orkestar Kirov, V. Gergijev
Philips 442 439 (2 CD)

